

15/2 Kako lahko s pomočjo terapijskega psa izvajamo vzgojno-izobraževalne dejavnosti

(Mateja Slapnik)

15/2.1 Uvod

Zakaj in kako vključiti psa v vzgojno-izobraževalni proces?

Pes ljudi sprejme takšne, kot so. Ne ocenjuje jih, ne razvršča in ne primerja med seboj.

V Sloveniji ni zakonsko opredeljenih možnosti za vključevanje psa v vzgojno-izobraževalni proces. Zato je treba poskrbeti v prvi vrsti za varnost uporabnikov in psa.

Pes mora biti primeren za delo z učenci.

Vodnica psa in psička Kity imava pridobljeno licenco terapijskega para. Licenco sva pridobili pri Slovenskem društvu za terapijo s pomočjo psov društva Tačke pomagačke (kasneje v besedilu Tačke pomagačke). Pri njih sva opravili vse potrebno izobraževanje.

Pridobiti je treba soglasja ustanove, v kateri deluješ, strokovnih delavcev in uporabnikov, v našem primeru učencev.

Da bi bil vzgojno-izobraževalni proces z vključevanjem psa še strokovno podprt, se je šola povezala z Zavodom RS za šolstvo. Prijavili smo inovacijski projekt z naslovom Kuža, motivator za učenje.

Trenutno v Sloveniji uporabljamo možnosti vključevanja psa v vzgojno-izobraževalni proces na način, da imata vodnik in pes pridobljeno licenco terapijskega para. V Sloveniji deluje nekaj društev, ki se s tem ukvarjajo (Tačke pomagačke, Ambasadorji nasmeha, Zavod PET).

Strokovni delavci se lahko dogovorijo z društvu za enkratne obiske ali za redne obiske. To je odvisno od namena, cilja vključevanja psa v vzgojno-izobraževalni proces in od razpoložljivosti terapijskih parov.

Možnost vključevanja psa v vzgojno-izobraževalni proces je tudi, če je strokovni delavec, ki dela na šoli, usposobljen za tak terapijski par.

15/2.2 Kako usposobiti sebe in psa za delo v šoli

Pes mora biti primeren za delo z ljudmi. Pripravljen mora biti za kontakte z ljudmi. Zato je treba psa testirati, kar opravijo kinologi v društvu Tačke pomagačke. Nato se prične usposabljanje za pridobitev licence terapijski par.

Udeležili sva se strokovnega izobraževanja v društvu. Po izobraževanju je sledilo pripravniško obdobje. V tem obdobju sva izvedli 25 pripravniških ur in na podlagi analize opravljenih ur dobili naziv terapijski par Slovenskega društva za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke. Terapijski par sva postali 4. januarja 2013. Kity je dvakrat letno veterinarsko pregledana. Veterinar preveri njeno telesno pripravljenost, izvedejo se tudi laboratorijske preiskave blata, da se izključi možnost parazitov.

15/2.2.1 Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke

Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke združuje člane, ki skupaj s svojimi psi obiskujemo različne ustanove. Društvo, ki je bilo ustanovljeno leta 2007, je humanitarno, nepridobitno združenje fizičnih oseb in deluje v javnem interesu. Člani društva smo prostovoljci, včlanjeni smo tudi v Slovensko mrežo prostovoljskih organizacij. Ponosni smo, ker opravljamo koristno in plemenito delo. Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke je bilo leta 2008, zgolj leto po ustanovitvi, izbrano za dobrotnika leta. Društvu Tačke pomagačke je Ministrstvo RS za zdravje priznalo status humanitarne organizacije in status društva, ki deluje v javnem interesu na področju zdravstvenega varstva.

Društvo Tačke pomagačke izvaja naslednje programe:

- **TERAPIJA S POMOČJO PSOV** ali Animal assistend therapy (AAT)
- **AKTIVNOST S POMOČJO PSOV** ali Animal assisted activity (AAA)
- **R. E. A. D. PROGRAM** - Reading Education Assistance Dogs je licenčni program, registriran pri Intermountain Therapy Animals USA. Vrste programa R.E.A.D.: v knjižnici je motivacijski, poučen in zabaven, poteka enkrat na teden ali mesec, cilji pa niso specifično zastavljeni (AAA - aktivnost s pomočjo psa); v šoli poteka v sodelovanju s strokovnim delavcem, ki spremlja in dokumentira napredek. Zastavljeni cilji so (AAT – terapija s pomočjo psa):
- **DRUŽABNIŠTVO**
- **PES V ŠOLI**
- **OSVEŠČANJE**

15/2.3 Predstavitev ideje vodstvu šole in kolektivu

Zaposlena sem na OŠ Pod goro Slovenske Konjice kot specialni pedagog. Kolektiv pozitivno sprejema pedagoške novosti v vzgojno-izobraževalni proces, saj se strokovni delavci vključujejo pri različnih projektih in svoja novo pridobljena znanja vnašajo v izvajanje pouka. Zato je bila ideja o vključevanju psa v vzgojno-izobraževalno delo pri vodstvu in strokovnih delavcih sprejeta pozitivno.

Ravnateljici sem predstavila društvo Tačke pomagačke, način dela in vsa potrdila, ki sva jih s Kity pridobili. Nato sem idejo predstavila kolektivu na konferenci. Prikazala sem jim tudi konkretno delo s psom. Nekaj kolegov je idejo sprejelo z zadržkom, večina jo je podprla. Povedala sem jim, da je kuža usposobljen kot terapijski pes, da je dvakrat letno veterinarsko pregledan. Prosila sem jih, da bi idejo predstavili staršem na roditeljskih sestankih. Starši in učenci so idejo podprli. Preko staršev smo pridobili soglasja vseh učencev na šoli (približno 500 učencev).

Kot sem že prej omenila, v Sloveniji ni zakonske podlage za vključevanje psa v ustanove, ki izvajajo vzgojno-izobraževalni proces. Zato sem oblikovala obvestilo in soglasje, v katerem sem obvestila starše o načinu dela ob prisotnosti psa v šoli. Soglasje je oblikovano tako, da starši s podpisom dovolijo svojemu otroku, da je prisoten pri izvajanju pouka in različnih aktivnosti ob prisotnosti psa. Soglasje traja za obdobje šolanja na osnovni šoli. Če si starši premislijo, imajo možnost preklica soglasja.

a) Začeli smo delo

Preden smo začeli izvajanje aktivnosti, pri katerih je bil vključen pes v vzgojno-izobraževalni proces, sem oblikovala pravila za druženje s Kity. Pravila so bila oz. so še vedno v obliki plakatov izobešena na več vidnih mestih na šoli. Tako, da si jih lahko učenci samostojno preberejo in po potrebi svoje znanje osvežijo.

PRAVILA DRUŽENJA S KITY

S KITY NAJ SE IGRA ALI JO BOŽA SAMO EDEN,
 SAJ NE MORE BITI HKRATI POZORNA NA VEČ ROK IN GLASOV.
 POGOVARJAJ SE MIRNO, NE VPIJ.
 KO SE KITY UMAKNE NA SVOJ PROSTOR, JO PUSTI PRI MIRU.
 KADAR KITY POČIVA ALI SPI, JE NE MOTI. (KUŽA NAMREČ VEČINO DNEVA PRESPI).
 NE HRANI JE IN NE PRINAŠAJ JI HRANE,
 IZJEMA JE KAK PRIBOLJŠEK, ČE GA DOBIŠ PRI VODNICI.
 KITY IMA SVOJE IGRAČE IN PRIPOMOČKE, Z VESELJEM TI JIH BO SAMA PRINESLA.
 PO IGRI S KITY SI UMIJ ROKE.

KDO SEM JAZ?

PREDSTAVITEV KITY

SEM MALTEŽANKA, STARA 3 LETA.
 SEM ZELO IGRIVA IN PRIJAZNA PSIČKA.
 RADA SE DRUŽIM Z OTROKI.
 V ŠOLI BOM PRISOTNA DVA DNI V TEDNU, IN SICER V KABINETU SPECIALNE PEDAGOGINJE.
 POBOŽAŠ ME LAHKO, ČE TI MOJA VODNICA MATEJA TO DOVOLI.
 ČE SE ŽELIŠ DRUŽITI Z MENOJ, SI DOBRODOŠEL OB PONEDELJEKIH OD 13.00 DO 13.45
 V KABINETU SPECIALNE PEDAGOGINJE.

Če izvajam aktivnost s celim razredom, se z učiteljicami dogovorim za obisk s Kity v razredu in učencem pravila predstavim. S pomočjo Kity pravila tudi demonstriram, da jih učenci uzavestijo. To imenujemo uvodna ura v druženje s psom.

Prioriteta je bila, da se bo Kity v šoli dobro počutila, da ne bo izpostavljena prevelikemu stresu. Druga pomembna zadeva je varnost, ki mora biti vzpostavljena glede psa in uporabnikov. Kity je kljub vsemu pes, zato jo je treba spremljati in opazovati. Če se opazi, da se pes ne počuti dobro, ga je treba umakniti od otrok. Kajti vedeti moramo, da se mora pes dobro počutiti v ustanovi, da lahko dela. Zato je treba psu poiskati prostor, kamor se bo lahko v takšnih trenutkih umaknil. Pes mora biti nenehno pod nadzorom vodnika. Učencem je treba najprej povedati, da ga ne morajo vsi naenkrat božati. Tako že razvijamo samokontrolo pri učencih.

Najprej je treba seznaniti širšo javnost in uporabnike, da bo v ustanovi občasno prisoten pes. To naredimo s plakati, ki jih obesimo na več vidnih mestih, kot sem že prej omenila. Učence je treba postopoma seznanjati s psom, in sicer najprej jih učiteljica seznanjati s tem, da bo pes občasno prisoten pri pouku. Nato naredimo uvodno uro oz. predstavitev, v kateri učenci pridobijo pravila obnašanja ob psu in jih tudi ob psu praktično izvedejo.

Na začetku uvajanja je priporočljivo, da pes prihaja v šolo enkrat tedensko za krajše časovno obdobje.

Če imamo pogoje za delo primerne, lahko pričnemo to dejavnost izvajati ciljno. Na šoli sem najprej pričela sistematično delati z učenci tretjih razredov. Z njimi prostovoljno izvajam krožek Tačke pomagačke. Cilj krožka je spodbujanje učencev k branju. Pri tem mi pomaga Kity, in sicer tako, da ji učenci berejo ali pripovedujejo vsebino knjig, ki so jih prebrali doma. Ob tem spoznavajo psa, njihove potrebe in pravila, ki jih morajo poznati ob druženju s psom. Izvedejo razne igre s Kity, sprehode in druženje. Učenci se naučijo izvesti tudi nekaj trikov, ki jih Kity zna.

Ker so bili odzivi (odzive udeležениh sem zbrala tudi z anketami) po prvem uvodnem letu druženja s Kity na šoli in v okolici pozitivni, smo se na šoli odločili, da se prijavimo k inovacijskemu projektu pod okriljem Zavoda RS za šolstvo.

Krožek Tačke pomagačke, ki ga letos na šoli izvajam že tretje leto, se je zelo dobro prijel. Fotografija je iz oktobra leta 2013.

15/2.4 Inovacijski projekt: Kuža, motivator za učenje

Na konjiški OŠ Pod goro smo od septembra 2013 izvajali inovacijski projekt Kuža, motivator za učenje. Projekt spremlja projektna skupina na šoli in Mojca Trampuš kot svetovalka zavoda RS za šolstvo. Projekt poteka pod okriljem Zavoda RS za šolstvo (ZRSS). Inovacijski projekt Kuža, motivator za učenje je bil v začetku šolskega leta 2016/17 zaključen.

Pri pripravi projekta smo se oprli na tujo literaturo in iz nje izbrali predvsem področje uvajanja dela s psom v zdravstvenih ustanovah in šolah z učenci s posebnimi potrebami. Zasledili smo, da prisotnost psa vpliva na uporabnike sproščujoče, motivacijsko, jim zvišuje samozavest, samokontrolo in izboljšuje socialne stike. Prisotnost psa vpliva na človekove fiziološke procese v telesu, in sicer znižuje krvni tlak, zmanjša srčni utrip in spodbudi izločanje hormona ljubezni (oksitocitozin, ki nastaja v hipotalamusu). Ljudem se ob prisotnosti in ljubkovanju psa zviša raven hormona ljubezni v krvi. Osebe so bile v svojem službenem okolju bolj produktivne in tudi dalj časa so vztrajale pri delu. Zaradi teh pozitivnih dejstev smo želeli spodbuditi učence v šoli, da bi bili ob prisotnosti psa v šoli bolj pripravljeni za šolsko delo in bi pri šolskem delu vztrajali dlje časa.

Šolan pes svojo terapevtsko vlogo upravičuje tudi v številnih šolah po svetu. Izkušnje, ki jih imajo na primer v Nemčiji in Avstriji (projekt Schulhund), kažejo, da prisotnost psa v razredu ugodno vpliva na vzdušje med mladimi. Prisotnost psa v razredu je protiutež procesom, ki so vse bolj usmerjeni v individualno delo, IKT, e-učenje, storilnost. Posameznik ima pri tem pogosto občutek, da je sam, da je del brezosebnega dogajanja, da ni slišan. Sodelovanje z živaljo pa lahko omili te občutke, pomirja in opogumlja. Hkrati pa prinaša sporočilo, da ljudje bolj harmonično živimo v stiku z naravo. Te ugotovitve so bile vodilo tudi številnim najuglednejšim, večinoma ameriškim univerzam (Harvard, MIT, Yale), ki so v svojih knjižnicah začele gostiti terapevtske pse in s tem ponudile študentom možnost druženja z njimi.

a) Lastnosti psa, ki jih lahko uporabimo v vzgojno-izobraževalnem procesu za doseganje zastavljenih ciljev:

- Pes ima vse osebe enako rad in jim kaže naklonjenost.
- Ne ocenjuje oseb po sposobnostih, opravljenih nalogah, znanju, zunanjosti, zato se ljudje ob psu počutijo sprejeti.
- Ne kritizira in je tiho, če narediš kaj narobe, prebereš ali izračunaš narobe.
- Pes te spodbuja h gibanju. Če počiva, se najprej pretegne in ti da vedeti, da imaš tudi ti hrbtenico – sprehodi s psom.
- Je vedno zvest, naklonjen, prizadeven, vesel in vztrajen.
- Pes se vedno vrača, četudi ga skregaš.
- Kadar ima kdo slab dan in je tiho, pes sedi ob njem in ga nežno boža s svojim smrčkom ali pogledom.
- Pes je dober poslušalec, ki ne deli sodb.
- Prijazen in ubogljiv kuža prežene strah pred psi.
- Delo s psom nas uči, da moramo biti vztrajni in odločni pri doseganju zastavljenih ciljev.
- Pes spodbuja komunikacijo med osebami in tudi z živalmi; spodbuja osebo k razločnosti govora.
- Pes zmanjšuje stres.

b) Izvajanje projekta

Glavna akterka inovacijskega projekta je psička Kity, ki je bila na začetku projekta stara tri leta. Kity je psička manjše rasti, je vodljiva, ubogljiva in ima neizmerno rada družbo otrok. Vodja projekta, Mateja Slapnik, sem Kityina vodnica in družabnica. Sem profesorica defektologije in na šoli izvajam individualno strokovno pomoč za učence z učnimi težavami.

Kot sem v uvodu že omenila, je bilo treba najprej seznaniti strokovne delavce z idejo in potekom inovacijskega projekta na šoli. Nato smo zbrali soglasja staršev, da dovoljujejo svojemu otroku neposreden stik s psom. Kolegi v zbornici so bili nad idejo navdušeni, prav tako ni bilo težav z zbiranjem soglasij učencev. Učenci in starši so se strinjali, da je Kity lahko prisotna pri učnem procesu v šoli.

Kity je igriva, vodljiva, urejena psička, vajena stikov z različnimi ljudmi. Je aktiven terapijski pes Slovenskega društva za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke. Poleg tega ima ameriški certifikat R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dog), ki potrjuje, da je usposobljena za izvajanje programa, s katerim pomagamo pri spodbujanju branja in odpravljanju bralnih težav. Ker je terapijski pes, je vsako leto dvakrat veterinarsko pregledana, kar zagotavlja, da je primerna za bližnje stike z ljudmi, da nima zajedavcev ...

c) Zastavljeni cilji projekta:

Ob prisotnosti psa:

- Izboljšati motivacijo pri učnem delu (pri pridobivanju različnih učnih strategij) v skupini in individualno.
- Lažje vzpostaviti socialne stike med učenci ob prisotnosti psa.
- Spodbujati branje.

Kity prihaja v šolo dvakrat tedensko. Med individualnimi urami počiva na svojem ležišču. Če je smiselno, jo vključujem v vzgojno-izobraževalni proces, in sicer pri:

- urjenju branja,
- sproščanju učencev,
- urjenju fine motorike pri učencu, ki je gibalno oviran (cerebralna paraliza),
- spodbujanju govora pri učencu z avtizmom,
- spodbujanju vztrajnosti in samokontrole pri učenki, ki je slabovidna (urjenje vidne pozornosti - poligon; izvajanje in učenje trikov psa – urjenje vztrajnosti in samokontrole).

d) Opazanja

Glede na zastavljene cilje inovacijskega projekta smo opazili, da učenci ob prisotnosti psa:

- raje pridejo k uri in tudi njihovo funkcioniranje pri individualnih urah je produktivnejše,

- lažje se zberejo za učno delo in ga dokončajo brez dodatnih spodbud,
- imajo boljšo motivacijo in vztrajnost pri učnem delu,
- si zapomnijo učno znanje boljše, če je Kity aktivna pri učni dejavnosti, in sicer kot aktivni partner pri učno-vzgojnem procesu (prinese določen učni material ali ga pokaže, je aktiven poslušalec pri urjenju tehnike branja).

e) Primeri dobre prakse

- Deklica z disleksijo je odklanjala branje tako doma kot v šoli. Odkar redno enkrat tedensko bere s Kity, se je njena tehnika branja izboljšala. Glavni dosežek je, da se deklica doma samostojno loti branja in tudi vztraja pri branju. Ta opažanja nam je podala njena mama, ki nam je tudi povedala, da doma nimata več težav z opravljanjem domačih nalog. Hitreje se jih loti in jih tudi opravi. Deklica ima doma psa. Kity je njena motivacija in ob njej se počuti sproščeno, kar je prenesla v domače okolje s svojima psoma.
- Deček s težko obliko cerebralne paralize je prihajal k individualni obravnavi petkrat na teden. V dveh urah, ko je prisotna Kity, je njegova pripravljenost za delo precej večja. Predvsem se bolj potrudi pri manipulaciji z rokami, ki jih v drugih situacijah skoraj ne uporablja. Kity po svoji moči skrtači in ji poda priboljšek. Pokazalo se je tudi, da je ob prisotnosti Kity bolj sproščen pri pisanju pisnih ocenjevanj, lažje sodeluje, ker mu je Kity medij za sproščanje.

Deček s težko obliko cerebralne paralize po svoji moči Kity skrtači (na fotografiji pri uri DSP, januar 2014)

- Deček z avtizmom je prihajal k individualnim uram petkrat na teden. Zelo rad je prihajal, ker se je lahko umaknil iz razreda. Pri njegovem delu je opazna velika razlika ob ponedeljkih in četrtek, ko je zraven Kity. Vedno bolj je pripravljen za učno delo, predvsem se lažje sprosti ob Kity. Ko jo boža, je njegovo govorno izražanje sproščeno, lažje poišče primerne besede in jih pravilno artikulira.
- Tudi pri individualni obravnavi slabovidne učenke, ki je imela težave z motivacijo za učno delo in z vztrajanjem pri učnem delu, se opazi razlike. Urnik smo ji oblikovali tako, da prihaja k individualnim uram enkrat na teden, ko je prisotna Kity. Pri tej uri ne opazimo težav z motivacijo, zato opravi zastavljene cilje. Zadovoljna je s tem, da Kity poboža ali krtači na začetku učne ure, vmes, med zaključenimi aktivnostmi in na koncu ure pa izvede trik s Kity.

To so rezultati, ki so jih zaznali tako starši kot učiteljice, največ pa jaz kot izvajalka inovacijskega projekta.

Vse to pa se je potrdilo tudi pri izvajanju krožka, predvsem pa pri rednih urah pouka.

f) Krožek s tretješolci

Enkrat tedensko izvajam tudi uro prostovoljske aktivnosti za učence tretjega razreda, kjer si otroci pridobijo splošna znanja o delu s psom. Med drugim so spoznavali, kako funkcionira pasje telo. S psom so izvajali različne aktivnosti: učenje in izvajanje trikov, sprehodi, branje ob psu ...

Vsi učenci, ki so obiskovali krožek, so prebrali vse knjige za bralno značko. Predvsem učiteljice v podaljšanem bivanju povedo, da učenci komaj čakajo na krožek. Učiteljice in starši so mi na zaključni uri krožka, kamor povabim vse učence, ki so bili prisotni pri krožku, njihove učiteljice in starše, povedali, da so učenci v šoli in doma ogromno pripovedovali o znanju, ki so ga pridobili pri krožku. Starši so mi podali informacijo, da so se učenci doma velikokrat samostojno lotili branja, da bi lahko vsebino knjige pripovedovali Kity.

g) Izvedene pedagoške ure ob prisotnosti psa

S pomočjo strokovnih delavk šole smo izvedli tudi ure poučevanja v razredih prve, druge in tretje triade. Nekaj izmed teh ur je bilo pripravljenih kot hospitacijski nastopi za strokovne delavce šole in strokovne delavce sosednjih osnovnih šol.

Vse ure so bile načrtovane tako, da je bila Kity aktiven član vzgojno-izobraževalnega procesa. V nižjih razredih se je že omemba Kityinega obiska pokazala kot velik motivacijski faktor, ki smo ga nadalje nadgradili še s tem, da je bila aktivna pri uri. S temi aktivnostmi smo tudi dosegli, da so učenci vztrajali pri svojem učnem delu. Največji učinek pa so zaznale učiteljice kasneje, saj so opazile, da je bilo znanje, ki so ga učenci pridobili oziroma utrdili pri urah, ko je bila prisotna Kity, bolj utrjeno in so ga kasneje uspešno uporabljali pri pridobivanju drugih znanj.

Slovenščina s Kity je nadvse zanimiva (1. razred – ura slovenščine).

V tretji triadi je vključevanje Kity v vzgojno-izobraževalni proces potekalo na drugačni ravni. V začetni fazi se je pri nekaterih učencih izkazal odklonilen odnos oziroma nesprejemanje, ker so mislili, da najstniki pač ne potrebujejo psa, da se bodo učili. Toda skoraj vsi učenci so se v kasnejši fazi sprostili. Učiteljice so po analizi ure pripomnile, da so bili pri teh učnih urah veliko bolj aktivni kot običajno. Njihova pozornost za učno delo je bila boljša in dolgotrajnejša.

Tudi najstniki so dovzetni za psa pri pouku (sedmi razred – ura matematike).

Z učiteljicami izvajalkami smo ure po koncu vedno analizirale. Ugotovitve so se ujemale z zastavljenimi cilji. Pri določenih urah lahko govorimo tudi o presežku, saj so bili učenci neverjetno aktivni in uspešni pri zastavljenih aktivnostih. Najbolj je bil opazen napredek pri zadržanih otrocih in tistih, ki so jih morale učiteljice k sodelovanju vedno spodbujati. Pri takšnih urah so ti otroci izstopali v aktivnostih. Tudi Kity zelo dobro zazna in občuti otroke v stiski, saj jih v skupini skoraj vedno najde ter se jim mirno približa in jih umiri.

h) Vključevanje psa v druge oblike dela v šoli

Tri leta sva spremljali osmošolce na petdnevnem bivanju v Centru šolskih in občolskih dejavnosti (CŠOD). Učence sva spremljali na pohodih, lahko so se družili ob psu, premagovali stiske zaradi ločenosti od doma, spoznavali psa in izvajali trike.

V tem primeru ne morem govoriti o razliki v dejavnosti ob prisotnosti psa oziroma brez njega. Lahko pa podam svoja opažanja.

Moje opažanje je, da skupina, ki je imela ob aktivnostih v naravi za spremljevalko tudi Kity, ni imela težav z gibanjem v naravi, predvsem pri pohodih.

Psička Kity je redna spremljevalka osmošolcev na bivanju v Tolminu (CŠOD Tolmin – osmi razred, september 2013).

Dve leti sva spremljali drugošolce na tridnevno Bivanje v naravi na Celjski koči. Pridružili sva se jim na pohodih, učenci so se družili s psom, premagovali stiske zaradi ločenosti od doma, ob psu so izvedli vodene aktivnosti (skrb za psa, krtačenje, triki ...).

V tem primeru se je prisotnost psa izkazala za dobrodošlo, predvsem na področju socialno-emocionalnega stanja učencev, kajti nekateri učenci so bili prvič od doma in Kity je bila tista, ki jim je pomagala prebroditi to težavo. Učenec, ki je imel čustveno stisko, je Kity božal, pestoval in otožnost je v večini primerov izginila.

Stisko zaradi ločenosti od staršev je drugošolcem pomagala blažiti Kity (Celjska koči – 2. razred, maj 2014).

i) Pestra paleta aktivnosti

Prisotnost psa v vzgojno-izobraževalnem procesu lahko torej uporabimo v različnih oblikah: individualne ure, pouk v razredu, krožki, spremstvo na športnih dnevih, spremstvo na večdnevnih bivanjih v naravi, tudi v projektu Noč branja, in še bi se lahko našla aktivnost, pri kateri bi lahko vključili psa.

Pri vključevanju psa k pouku je pomembno, da je pri takšni uri prisoten strokovni delavec, ki je izobražen z vidika vključevanja psa v vzgojno-izobraževalni proces. Izobraževanje lahko strokovni delavec pridobi pri Društvu Tačke pomagačke, ki ga izvede društvo enkrat na leto. Strokovni delavec postane vodnik psa, ki je ustrezno opremljen s kinološkim znanjem, ki zna opazovati svojega psa in mu zadovoljevati njegove potrebe, da se čuti varnega.

Ugotovitve, ki smo jih zaznali ob delu s psom v šoli:

- učenci so raje prihajali k individualnim uram, ko je bil prisoten pes,
- njihova motivacija za vzgojno-izobraževalno delo je bila precej boljša (niso potrebovali še dodatne verbalne spodbude pedagoškega delavca),
- pri vzgojno-izobraževalnem procesu so bili učenci bolj aktivni in vztrajni,
- spodbujanje branja (učenci so brali knjige pri krožku ob prisotnosti psa, brali so tudi doma, nato pa so vsebino knjige pripovedovali drugim učencem ob prisotnosti psa),
- učenci so pridobili znanja, kako se obnašati do psov oziroma kako se naj obnašajo v njihovi družbi,
- razvijanje branja, pisanja, številskih predstav, računskih operacij, splošnega znanja (ure pridobivanja in utrjevanja učne snovi),
- učenci, ki so bili prisotni pri krožku, imajo večjo empatijo do živali (psov),
- pridobivajo samozavest, ker jih ob glasnem branju ne popravljamo,

- samostojno poseganje po knjigah, ki jih nato berejo,
- spodbujanje čuta za živali, delo s psom, rokovanje s psom, tematske razredne ure o odgovornosti do živali ...
- prisotnost psa je zmanjšala stres pri učencih,
- spodbujanje druženja s psom,
- aktivnosti ob psu,
- socialno-emocionalna rast učencev ob druženju s psom,
- odpravljanje čustvenih stisk zaradi odsotnosti od staršev oziroma domačega okolja,
- odpravili smo strah pred psom,
- pridobivanje znanja o živalih – psih (telo živali, delo z živalmi, nekaj kinološkega znanja o psih ...).

j) Širjenje ideje v druga okolja

V letošnjem šolskem letu sva z učiteljico prvega razreda izpeljali učno uro, kjer sva vključili psa kot aktivnega člana pri vzgojno-izobraževalnem procesu.

Povabili sva predstavnike Zavoda RS za šolstvo OE Celje, učitelje in učiteljice bližnjih šol, vodstvene delavce šol in svetovalne delavce.

Strokovni delavci so bili nad izpeljavo ure navdušeni. Podprli so idejo s svojimi pozitivnimi izjavami. Z nekaterimi šolami sem že sodelovala, in sicer na OŠ Loče in OŠ Vitanje smo izvedli Noč branja, na OŠ Zreče enkrat letno izvedem v okviru naravoslovnega dneva uvodno uro o delu s psom za učence sedmih razredov.

S Kity sva obiskali kar nekaj osnovnih šol in vrtcev v okolici. V vsaki ustanovi sva bili zelo sprejeti. Največje darilo nama je bilo podano ob zaključku druženja otrok kot tudi strokovnih delavcev. Vedno sva bili deležni pohval, navdušenja in to je za naju največje darilo, ki ga lahko dobiva od udeležencev.

Verjamem, da sva in bova še polepšali trenutke v življenju naših nadobudnežev. V življenje jim želiva prinesiti nekaj tistega naravnega zadovoljstva, ki ga ne moreš kupiti ali dobiti z računalniškega zaslona. Ni lepšega, če se k tebi stisne živo bitje, ki v srcu nima pomislekov in zadržkov, in te ima samo brezpogojno rado.

Zahvaljujem se vodstvu šole in kolektivu, ker so mi omogočili, da izpeljem idejo, ki je dolgo tlela in končno zaživela.

Kity obišče tudi otroke na sosednjih šolah (Noč branja na OŠ Jernej, april 2015)

15/2.5 Zaključek

Izkušnje in rezultati po triletnem spremljanju inovacijskega projekta kažejo, da je uvajanje terapijskega para v vzgojno-izobraževalni proces na vseh ravneh osnovne šole pozitivno, z vidika motivacije predvsem za učence nižjih razredov. Kot vodnica in tudi učitelji, ki so sodelovali v projektu, ugotavljamo, z opazovanji in anketnimi vprašalniki pa potrjujemo, da prisotnost psa v vzgojno-izobraževalnem procesu pri učencih v nižjih razredih deluje zelo motivacijsko. Vztrajnost oziroma koncentracija in pozornost pri učnem delu sta daljši. Učiteljice ugotavljajo, da tudi občasni obiski psa v razredu vplivajo pozitivno na učence z vidika motivacije, vztrajnosti in tudi pridobljenega znanja pri pouku. Pri nekaterih učencih prisotnost psa deluje vzgojno. Predvsem učenci, ki imajo težave s hiperaktivnostjo, se ob prisotnosti Kity umirijo in upoštevajo pravila, saj je tudi Kity zelo senzibilna za otroke, ki potrebujejo dodatno pomoč in podporo pri svojem delu, začuti jih in najde v množici. Pogosto leže k njim in jih s svojo umirjenostjo motivira in umiri.

Doseganje zastavljenih ciljev in delo bomo nadaljevali, saj menimo, da je to nov uspešen pristop v učnem procesu pri učencih v nižjih razredih osnovne šole. Izboljšati želimo predvsem motivacijo, vztrajnost in aktivnost učencev pri vzgojno-izobraževalnem procesu ter pomagati otrokom, ki imajo socializacijske težave ali so izključeni iz razreda.

V višjih razredih bomo sledili področju vzgojnih trenutkov, in sicer odgovornosti, samozavesti, samokontroli, sprejemanju samega sebe in okolja, sprejemanju drugačnosti. Čeprav so učenci starejši, tudi na njih prisotnost psa deluje pozitivno tako z vidika odnosa do živali kot tudi na področju zmanjšanja stresa pri pouku in boljše aktivnosti učencev pri vzgojno-izobraževalnem delu.

Pred začetkom izvajanja inovacijskega projekta sem imela veliko pomislekov glede sprejetosti psa v šolskih prostorih in v vzgojno-izobraževalnem procesu. Toda vsi ugotavljamo, da nam prinaša pozitivno energijo, vrača človečnost in da se ob njej znamo ustaviti ter pokazati nežnost in sprejetost. Odzivi so zelo pozitivni, kar nam daje energijo za nadaljnje delo.

Viri in literatura:

- Trampuš, M. (2014). Tačke v šoli – Terapevtski pes – učiteljev pomočnik in šolarjev sopotnik. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Levinson, B. M. (1969): Pet-oriented child psychotherapy. Springfield: Charles C. Thomas.
- Schulhundweb (2013). Gemeinschafts Portal - Tiergestützen Pädagogik. <http://schulhundweb.de/index.php/Hauptseite>.
- Coren, S. (2009). Kaj vejo psi? Ljubljana: Debora.
- Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke. (b. p.) Pridobljeno s <http://tackepomagacke.si>, april 2016.

